

AIDAI

..... Münchenas Ketvirtadienis, 1946.IX.26 d./III metai/Nr.224/261/.....

Iš Taikos Kongreso

Taryžius. Antradienį buvo susirinkę po džio 4 užsienių reikalų ministrai. Jie sutarė visų Taikos Kongreso komisijų darbą baigti iki spalio 5 d., o plenumo posėdžius - iki spalio 15 d. Be to, ministrai numato, jei reikėtų, sutrumpinti visų delegacijų kalbų laiką ir svarstyti tik sutarčių projektus, kad juos būtų galima užbaigti ne vėliau kaip iki spalio 15 dienos. Svarstant Italijos kolonijų klausimą, sutarta leisti dalyvauti D. Britanijos kolonijų delegatams.

Italijos reikalų komisijoje Fanados atstovas pasiūlė Eritrėjo priskirti Etiopijai, o Libiję paskelbti nepriklausoma. Kinijos delegatas šie mintį parėmė. Višinskis siūlo šį klausimą pavesti STO. Graikijos delegatas pareikalavo Bulgarijos-Graikijos pasienyje esančias bulgarų tvirtoves sunaikinti ir neleisti naujų statyti. Vengrijos reikalų komisijai Čekijos delegatas pasiūlė kompromisą dėl iš Vengrijos reikalaujamos teritorijos. Jis apsiribojo 3 valsčių reikalavimu į pietus nuo Bratislavos. Toliau šis klausimas bus svarstomas slaptame posėdyje.

Rasti savo noru atvykusių DP sarašai

Frankfurtas /AP/. USFTT išvieto- vintų asmenų skyrius atrado nacių sudarytus didelius, nepaliestus sarašus, į kuriuos įtrauktas kiekvienas asmuo, savo noru atvykęs į Vokietiją iš Lenkijos, Latvijos, Lietuvos ir Estijos nuo 1938 iki 1945 m. Šie sarašai ir kártotekos pirmiau buvo nacių „VZ“ žinioje. Šie sarašai taip rūpestingai sudarviti, kad net vadinamieji arijai buvo suskirstyti į 5 rūšis, pradedant nuo gryniausių iki maišytų tipų. Kiekvienas imigrantas, kurio šeimos geneologija iki ketelios kartų skrupulingai sustatyta, buvo rušiuojamas pagal ariškumą.

Eisenhoveris su žmona Europoje

Frankfurtas /S.A.S./ Eisenhoweris lankysis Vokietijoje, Austrijoje, Italijoje, Prancūzijoje, Skotijoje ir Anglijoje. Visų pirma Eisenhoweris inspektuos JAV okupacinę zoną, norėdamas pamatyti kokio pažangę padarė okupacinė kariuomenė, kurio jis prieš 10 mėnesių paliko. Jis tarsis su gen. Mac Narney ir gen. leit. Clay. Eisenhoweris daugiausia laiko praleis Anglijoje ir matysis su žmonėmis, su kuriais taip glaudžiai bendradarbiavo planuodamas Europos invaziją. Anglų tauta jį pagerbs, ne tik kaip strategą, bet kaip ir puikų diplomata. Eisenhoweris tarsis su Britų Imperijos vadovais. Taip pat jis pagerbs savo kritusį draugą gen. Pattoną, kuris palaidotas Luksemburge.

Rusai kaltina ir amerikiečius, kad jie Vokietijoje gamina ginklus

Berlynas /AP/. Š.m.rugsėjo 22 d. JAV karinės valdžios Vokietijoje pramonės skyriaus viršininkas pulk.leit. Wilkinsonas pareiškė, kad Berlyne leidžiamas rusų laikraštis vokiečių kalba „Die Berliner Zeitung“ visiškai neteisingai kaltina amerikiečius, jog jie savo okupacinės zonos kai kuriose imonėse gamina ginklus ir tokiu būdu lauzia sąjungininkų nu- tarimus Vokietijai demilitarizuoti. Rusai neseniai tokius pat kaltinimus primetė britams ir gavo statų, tiesų ir kategorišką paneigimą. Šiuos priekaištus rusai padarė po to, kai britai paskelbė išsamų pranešimą, kad ginklai rusų zonoje tebegaminami. Rusija taip pat užprotestavo prieš amerikiečių pasiūlijimą, kuriuo 4 valsčių kontrolės Taryba sudarytų tam tikrą tikrinimo komisiją iš- tirti visoms 4 Vokietijos okupaci- nės zonoms ir nustatyti, kaip jo-

se vykdoma demilitarizacija ir nu-
ginklavimas. "Die Berliner Zei-
tung" nepaskelbė iš kurių šaltinių
jis idėjo šis žinios. Be kita ko, ru-
sai priekiašioje amerikiečiams, kad
jie atstatė ir paleido į darbą
aliuminijaus "monos" vorttenbergo,
o taip pat Mahle fabrikus prie
Stuttgarto, kur gamina Diesolio mo-
torus, tas pats laikraštis prikiša,
kad Zuffenhausene, taip pat prie
Stuttgarto, amerikiečių okupacinės
valdžios ekspertai pradeda daryti
bandymus patobulinti kovos lėktu-
vams, kurie varomi be benzino. "Die
Berliner Zeitung" sako, kad naciai
tokius bandymus buvo pradėję, o
amerikiečiai juos tęsia.

Trumpos žinios

- Nürnbergas. Vyr. JAV kaltinto-
jas vokiečių karo nusikaltėlių by-
loje Jachsonas pakviotė Beverijos,
Didž. Hesseno ir Vurtembergo minis-
trus pirmininkus dalyvauti Narn-
bergo Teismo nutarimo skelbiant.
Taip žinoma, teismo nutarimas bus
paskelbtas rugsėjo 30 diena.

- Naujorkas. Naujai kuriamos Sa-
junginių Tautų pabėgėlių globos
organizacijos centrinė būstinė bus
Paryžiuje.

- Londonas. Šis savaitė susi-
rinks Palestinos konferencijos ple-
numas ir spvarstys arabų pateik-
to projekto Palestinos klausimu.

- Londonas. Čia susirinko 24
kraštų architektų konferencija. Nu-
matoma įsteigti atitinkama organi-
zacija, kuri įstatų į UNESCO.

- Vašingtonas. Buves prekybos
ministras Wallace antradienį pa-
reiškė, kad Stalinas paskutiniame
savo pasikalbėjimo su "Sunday Ti-
mes" korespondentu ir Edenas savo
kalba suteikė naują viltį pasauliui.
Senatorius Paperis taip pat esąs
patenkintas Stalino pareiškimu ir
pritariais jo pagoldavimui, kad JAV
atitrauktų savo kariuomenę iš Fi-
lijos.

- Vašingtonas. Ši mėnesį Ameri-
koje stings mėnes. Numatoma, kad
ateinančio mėnesio mėnes gamyba
sudarysianti tik pusę birželio
mėn. gamybos.

- Nankinas. Čienk išskos numato
sušaukti 3 komitete ir pasiūlyti
kai kurių nacioidų komunistams. I-
te trijų komitete įeina: JAV pa-
siuntinys gen. Marshallis, vyriau-
sybės atstovas ir komunistų atsto-
vas.

- Naujorkas. Saugumo Taryba 7
balsais prieš 2 /Rusija, Lenkija/
atmetė Rusijos reikalavimo pra-
nešti, kiek svetimuose kraštuose
yra laikoma kariuomenės. Nuo
balsavimo susilaikė Prancūzija
ir Egiptas.

MARGASIO MŪSU GYVENIMAS

Baltijos Tautų Olimpiada Augs- burge

Rugsėjo 20-22 d. Augsburgas
ivyko antreji Baltijos Tautų
Olimpiada. Varžybos šiais me-
tais buvo labiau įtemptos ir dra-
idomesnės kaip praėjusiais me-
tais, nes ir pasiruošimas joms bu-
vo nepalyginamai stropesnis.

Ypatinčiai reikie pažymėti mu-
su longvaistetus, kurie pernai
olimpiadoje surinko vos trečdali-
tąškų, šiemet padarė žymia pažan-
ge ir laimėjo net 5-ias pirmo-
sias, 5-ias antrosias ir 2- tre-
čiasias vietas ir tik nežymia
tąškų persvara atsiliko nuo lat-
vių ir estų. Čia labiausiai rei-
kėtų kaltinti mūsų motoris, kurie
sportiniais lygis yra nepalyginti
žemesnis kaip latvių ir estų, ko
ir leido anoms surinkti ta nežy-
tąškų persvara. Pažymėtini mūsų
longvaistetai yra šie: Suprenas
nuškęs į tolį 6.85 m.; Kornius
II vietoje šuolyje į tolį 6.74 m.
šuoelyje į aukštį I vietoje 1,80 m.
Tondys, laimėjęs 3000 m. bėgime
II-je vietoje 1500 m. bėgime; Rom-
kytė, laimėjusi 60 m. - 8,5 sek.
ir Baranuskaitė I- vietoje rutul-
stomime - 10,98 m.

Tinklinio varžybose lietuvių
vyrai ir moterys liko III vietoje
teli atsilikdami nuo latvių ir es-
tų. Futb. la lietuvių laimėjo
prieš estus 3:0 ir labai didelės
nosokmės lydimi, pralaimėjo lat-
viams 2:3, tuo būdu likdami II
vietoje. Latviai laimėjo prieš es-
tus 9:1. Krepšini mūsų rinktinė
laimėjo prieš estus 47:11 ir prie
latvius 27:20 /7:8/. Latviai la-
mėjo prieš estus 44:6 /21:2/.

Mūsų boksinkinai pralaimėjo
latviams 5:3 ir estams taip pat
5:3. Čia reikėtų išskirti tik mū-
chenietį Morzevičių, kuris laimė-
jo bokautu prieš este ir tąškais
prieš latvi, tuo būdu save svor-
je tapdamas 1946 m. Baltijos Tau-
tų Olimpiados nugalėtoju.

Šachmatininkams taip pat nepa-
sisekė: jie pralaimėjo latviams

3,5 : 2,5 ir ostams 4 : 2.

Tik stalo tenise Garunkštis laimėjo I-jo vietą, Moilus - II ir Paškauskas - III, toli palikdami latvių ir estų tenisistus.

Tikimės, kad sekančioji olimpiadė mūsų sportininkai, dar labiau padirbėję pasieks geresnių rezultatų.

Amerika ginkluojasi !

„Die Weltwoche“, Zürich, 1946. 9. 13

Mesiniai manevrai Alioskoje. Jorinų pajėgų sustiprinimas Europoje. Milijardai naujiems ginklams išvystyti. Antreji technikos revoliucija. Bopilotiniai „Drehnon“ bombonešiai. Menulis, kaip strateginė atakos bazė. Vieno uncija toksinu užnuodija 180 milijonų žmonių. Paslaptingas jūrų laivyno ginklas, mirtingesnis už atominę bombą.

Chicago, pradžia rugsėjo mėn. Kada aš vykau į Ameriką, maniau ten rasti taiką. Doje, toje šalyje, nėra nei griuvėsių, nei materialinio skurdo, nei gilios liudėsio, visur vėl sutikau karą. Karas kiekvienam pasikalbėjimui su sava draugu, karas mokslininkų laboratorijose, karas ir prie darbininkų darbo stalo. Kada vienu metu biržos kursas pradėjo smukti ir kursas skolbėjas pranešė, jog nuo 1940 m. tokie smukimai nebuvo, tai paaiškino, kad tik naujo karo baimė.

Tris dienas visų laikraščių antraštose vyrovės žodis „Ultimatumas“, visur, kur šte padarė gilų įspūdį. Tukstančiai žmonių bėgo iš Naujerke - saugiau praleisti būsimam karui ir šimtai portreukdami savo atostogas skubėjo į Naujerke atgal, kad nepamirštų atveju nuo sava biuro stalo galėtų duoti reikalingiausius patvarkymus. Pagaliau vėl nusiramina, nes pamatė, kad šį kartą dar nebuvo tikras aliarmas. Vis dėlto viešoji nuomonė nenurimo. Tada pasikesinimas prieš amerikiečių lėktuvus daugeliu atžvilgių paveikė kaip kadaisia „Pearl Harbor“. Tai buvo nežasis „Pearl Harbor“, kurio išdava buvo ta, kad sustabdė demobilizaciją ir paastrino ginklavinę rungtynių tempą, kas jokio pažymėtino pasipriešinimo iš viešosios nuomonės nebesukėlė. Patys liberalų šulai, Mrs. Roosevelt ir Max Lerner, pritariant Rytų klausimų žinovų slugsniams, užėmė niškie pozicija sava straipsniais prieš Jugoslaviją. Ir admiralas Bill Halsey nediplomatiškai išsiroiškina:

„Mes plaukiame ten, kur mes plaukti norime... ir ne vienam skarmaliui negali rūpėti, kur mes plaukiame“, plačiųjų masių buvo aiškinami ne kaip imperialistinio karo kurstymas, bet kaip būtina išvada iš susidariusios padėties.

Trumpai sakant tas „paprastas pili-tis“ Vašingtone, kuris sustabdė UNRROs tiekimus Jugoslavijoje, buvo sutiktas kaip didvyris. Šiandien Amerika rušiosi oventu- aliam trečiajam pasauliniam karui su visu preciziškumu ir metodingu, nes praėjus karas buvo nuostolingas ir baisus. Oficialiai dar tebegalioja nusiginklavinimo planas, kuris numato visuotinį karinių pajėgų sumažinimą iki šeštadaliio karo metu pajėgų dydžio, uždaryma daugelio karo fabrikų ir jų pritaikymo taikos pradžkėjai, bet taip pat jau kalbama apie to plano reviziją, išsienant iš politinės krizės reikalavimų. Buvo numatyta, kad 42 divizijos iš Austrijos ir 88 divizijos iš Italijos iki šių metų pabaigos galės būti atitrauktos. Manyta, kad bus galima Vokietijoje osančius dalinius sumažinti 200.000 vyrų ir Japonijoje iki 100.000 vyrų. Šiandien yra vieša paslaptis, kad užjūryje osančių dalinių skaičius ir anginklavinimas stiprinamas. Iš Japonijos paimitos sales kaip atakos bazės pasilaikomos. Tam žygiui šiaudien visuotiniai priteriama, kad dar prieš kelis mėnesius tai buvo stipriai kritikuojama. Lėktuvų fabrikai, kurie buvo uždare sava vertus, šiaudien vėl atidaro tik dėl to, kad karo pabaigoje paskelbtos minimulinis 3000 lėktuvų metinės produkcijos skaičius karibems pajėgoms, daugiau visiškai nebegalioja, nes negali dėlsti su didesniais užsakymais.

Ateinantieji rinkimai ir businosis Kongresas bus naujo apsiginklavimo kompanijos ženkle. Je šukis „Demobilizacija“ jau yra mestas. Tai padarė David Lawrence, oficialus „United States News“ leidėjas.

„Mes tikime, kad karo galima išvengti“, rašo jis. Tam geriausio priemonė ko skubiausio mūsų ginkluotųjų pajėgų mobilizacija, tai brangiai kaštuoja dalykas, bet vis dėlto pigesnis kaip trečias pasaulinis karas. Kaip atsakymas į tai skamba civilinės produkcijos

šef. John D. Small pareiškina, vadovaujantiems War Department vyrams: "Pūsų karo išbandytos industrinės mobilizacijos sistemos galiu per 24 valandas duoti vėl pilną eigo, jei tai būtų reikalinga. Šioje "War Production Board" griaučiai tebeegzistuoja, kaip ir karo metu". Vienvaliki su puse milijardo dolerių, tai yra daugiau kaip 1/4 viso JAV biudžeto, yra skirta Karo ir Laivyno Ministerijoms šioms biudžeto motams /iki 1947 m. liepos 1 d./ . Nors rugsėjo pradžioje prezidentas Trumanas įsakė 20 % šios leistos sumos sutaupyti. Beveik vienu balsu visai spaudai tai pasmerkus, pasidarė abejotina, kad Trumanas taupymo planas būtų priimtas dėmesin. Atvirkščiai, beveik visuotinai laukiama, kad karo biudžetas ateinančiais metais dar bus padidintas. Ateinančiais mėnesiais visuotinė karo tarnybos prievolė, kuri dabar dar vis išimties įstatymų pagrindu palaikoma karo atvejui, tapo taikos įstatymu. Netrukus įvyks nauji dideli laivyno manevrai Pacifiko ir šiaurės Atlante, Aliaskoje, kuri šiandien laikoma kaip pirmoji JAV fronte linija /ten tam tikruose punktuose rusų ir amerikiečių siena tik kelių šimtų kilometrų atstume viena nuo kitos/. Armija rengia "Operation Frigid" ir "Operation Williwaw". Per masinius manevrus Amerikos karinės pajėgos turės būti apmokytos karui arktikos zonoje. Vis didesnės sumos bus panaudojamos naujų ginklų išvystymui. Tai yra tikras ir idėmiausias amerikiečių ginklavinės programos faktas.

Tuo tarpu kai atome mokslininkas Dr. Joe Szilard dar 1940 m. vasario mėn. beviltiškai modžioje 2.000 dolerių kredita pirktis gryną grafitą atom experimentams, šiais biudžeto metais armija ir laivynas iš viso išleido 730 mil. dolerių moksliniams tyrinėjimams. Iš šios sumos tik apie 375 mil. dolerių eina atome laboratorijoms, kita, didesnioji pusė bus panaudota įvairių raketų tipų, telinčių vairavimui ir garso greitį pralenkančių lėktuvų, bakterinių bombų, radar instrumentų, televizijos aparatų ir nesuskaitomoms daugybės kitų dar planuojamų ginklų gamybai. Visi šie užsimojimai apima fantastinius dalykus, būtent: įvairiai manipuliuojant oro prieš to-

ritorija sušaldama į ledą, panaudojami kosminiai spinduliai ir numatomos karinės atramos bazės mėnulyje...

Kai aš pirmą kartą apie juos patyriau, maniau, kad tik nukopijuoti iš kokio nors jauno, fantazijos pilno, rašytojo knygos, notikiniškai šypsojau. Apsilankęs Naujorko "Museum of Science and Industry", po vizitų įvairiose laboratorijose ir pašnekėsių su kai kuriais prie šių projektų dirbančiais mokslininkais ir inžinieriais vos ne vos dar galiau apie tai abejoti, kad mes tikrai esame įžengę į beveik neribotų techniškių galimybių anžių. Šio karo metu įvyko antroji technikos revoliucija, kurios dydį mes tik ateinančių metų būvyje galėsime pradėti pajusti. Aš kaip liudytojas ir žinovu cituju Irving Langmuir, "General Electric" laboratorijos direktorių: "Gal būt praeis 10-20 metų, kel mes sugebėsime įvertinti šiuos atradimus, kurie nuo Pearl Harbor mūsų laboratorijose padaryti". Jis kalbą apie tai, kad jo laboratorijoje dirbama prie žemės ūkio mašinų tobulinimo, kurios "elektrinės akies" pagalba priekusius vaisius nuo medžių skina, kuri pagal vaisius priekimo laipsnį ir dydį surašiuoja ir supakuoja. Jis pasakoja apie piktėlių sukėloja, apie elektrinį mikroskopą, kuris 50 tūkstančių kartų padidina naują pasaulį atidengia, kur matome iki šiol mums nežinomas mikro bangas ir neištirtas elektroninės srovės. Apie ką jis tik kalbėjo arba mažai kalbėjo, tai buvo jau karo reikalams padaryti ir beveik galutinai atrasti dalykai. Metus žvilgsnį į gausius techniškus magazinus ir viešumai pricinamus pranešimus apie naujų ginklų bandymus, duoda mums pilnai konkretų ateinančių dalykų įsivaizdavimą.

Prieš kelias savaites skrido daugelis telinų vairavime bombuošių tipo B 17 iš Havajų į Jalforniją. Tai buvo "Drachen", lėktuvai, kurie be pilotų buvo pakilę ir be pilotų nusileido.

b.d.